

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

De quatuor Hominum nouissimis - Qvi Qvidem Sacri Adventvs Qvatvor
Hebdomadis accommodati: Sed & Concionvm Fvnebrivm materiam
abunde suppeditant

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

Feria 5. post Dom. 2. Aduentus. Omnes omnino homines in iudicio
comparituros supra vallem Iosaphat in aëte, etia[m] paruulos sine
baptismo mortuos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56226](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56226)

FERIA QUINTA.

DE IIS QUI EXTREMI IVDICII
die iudicandi erunt.

Partitio.

- I. De iudiciali gladio Christi.
II. De comparitione omnium ac separatione.
III. De resurrectione omnium.
IV. De disparitate resurgentium.
V. De loco iudiciali.
VI. An & parvuli non baptizati comparebunt.

Memorare nouissima tua, & presertim iudicium, atq; propone tibi ob oculos qui in eodem iudicandi erunt, & in æternum non peccabis. *Eccles. 7.*

FIGURA.

Eccles. 7.

Vnum illud oraculum Iudaicæ Synagoga Moyses, cum Israëlitas, qui sexcentorum millium numerum complebant, ex vniuersa Ægypto collectos educeret, omnes in desertum Sinai deduxit, ut illic legem, que magno cum fragore tempestatibus & tubarum sonitu promulgabatur, acciperet. Idem omnino in suprema illa die euenturum est; Christus enim, prudens ille totius vniuersi legislator, omnes homines, tam qui à multis sæculis defuncti in tumulis iacent, quam qui tunc moriuntur, in vnum collectos, in vallem Iosaphat deducet, ut in ea non legem aliquam, sed horribilem sententiam, quæ cum tonitru, fragoribus & procellis feretur, accipiant. Sententiam, inquam, illam generalem, ac terribile decretum, quod tam in eos qui ante nos vixere, vel nobiscum modo viuunt, quam eos qui sequentibus sæculis vsque ad mundi consummationem futuri sunt, pronuntiabitur. Illic scilicet omnes totius orbis status congregabuntur: de quo conuentu hodie vobis pluribus loquar. Porro, ut omnia pro dignitate reique amplitudine peragantur, omnia ad iudicis huius gloriam, iudicandorumque consolationem

reducent, more solito ad sancti Spiritus opem velut ad asylum confugiamus, simulque Deiparæ auxilium efflagitemus: ille nos condat, hæc deducat & dirigat; ideoque supplices salutationem illi Angelicam recitemus:

AVE MARIA.

Nullum vnquam prudentius & simul seuerius sapientissimus ille regum Salomon *I. 3. Reg. 3.* iudicium tulit eo, quod in Regum libris scriptum legimus: quando nimirum duabus coram eo de prole mortua disceptantibus mulieribus, sublimi è folio duodecim leonibus fulto, puerum de quo quæstio instituta erat, quo vtraque sibi satisfactum arbitraretur, medium gladio dissecandum, & cuique partem, ad tollendam contouersiam, ex æquo dandam pronuntiauit, hoc iudicium alterius cuiusdam longe horribilioris, quod Salomon noster IESVS CHRISTVS instituit, typus sit ac figura; Quando nimirum ipse in throno maiestatis confidens, Angelis & Archangelis circumquaque stipatus, disceptantibus coram ipso duabus matronis, extremo dolore affectis, Ecclesia nimirum militante & triumphante, idque de gloriæ & beatitudinis prole, furoris gladium exeret, ut vtrique ex æquo iustitiam administret. Ita id ipsum prædixit Psalmodographus: *Gladium suum vibrauit, arcum suum tetendit. Et Ezechiel: Egredietur gladius meus de vagina sua ad omnem carnem ab Austro vsque ad Aquilonem. Item Iob: Fugite ergo à facie gladij, quoniam vltor iniquitatum gladius est, quem gladium cum Dauid in spiritu vidisset, in genua prouolurus Dominum orat, quo ab hoc mucrone eripi possit, De gladio maligno eripeme.* *Psal. 7. Ezech. 21. Iob. 19. Psal. 143.*

Mystice hæc omnia in reuelationibus Apoc. 1. suis vidit Ioannes, quando admirabilem quendam hominem vidit, cuius ex ore gladius anceps egrediebatur; per quem iudicis nostri furorem vere putem designari: cuius nimirum vox adeo horrenda futura sit, ut instar acutissimi gladij animas simul & corpora transfodiat & diffundat. Atque hinc Propheta regius iudicem hunc

R 2 orans,

Psal. 44.

Psal. 62.

Gen. 3.

Gen. 7.

Exod. 12.

orans, vt iudicij sui diem maturet, atque impiis iustitiam faciat, eum, vt lateri gladium accingat, hortatur, *Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime; in quo iudicio cum eosdem euertendos & perdendos praefagiret, ait: Tradentur in manus gladij.* Quidquid demum sit, de inimicis suis Deus vindictam sumet, omnesque gladio exterminatore vsque ad interuersionem delabit.

Cum Deus Adamum eiusque coniugem, quod diuinam peccando maiestatem offendissent, iudicare constituisset, ac tristem mortis in eos ferre sententiam, quæ ad omnes etiam posteros longa serie subsequentes se extenderet, Cherubinum quendam flammanti armatum rhomphæa ante Paradisi introitum, qui eundem custodiret, collocauit. Hic nobis ad oculos demonstratur, vltimi iudicij tempore, quando nimirum omnes ad mortem condemnandi erunt, appariturum, non quidem Cherubinum, sed ipsum Deum, idque in valle Iosaphat iustitiæ rhomphæa accinctum. Notandum vero est, gladium hunc ancipitem fore & vtrisque acutum, vt hinc euident fiat, non corpora tunc solum, sed animas etiam condemnandas, viuos deinde non secus ac mortuos diiudicandos, & omni hunc ex parte vulnera inflictorum.

Hic autem iustitiæ mucro, quamdiu hic viuimus, non nisi vna ex parte scindit, corpus quidem dumtaxat in hac vita, in altera vero animas castigans: sed in iudicij die anceperit, corpora simul & animas in interitum præcipitans. Adhæc idem hic iam inde à mundi exordio adeo obtusus fuit, vt non nisi vna ex parte secare potuerit: & quamuis ingentes plagas fecerit, nunquam tamen quæ secanda erant, penitus valuerit rescindere. Magnam quidem incisionem fecit diluuij tempore, quando omnes præter octo interemit: at vniuersum hominum genus excindere non valuit, octo animabus in ruinae reparationem relictis. Aegyptiorum quidem plurimos interemit, sed solos primogenitos. In excidio Ierichuntino omnes quidem domos

euertit & destruxit, at vna Raab meretricis Ios. 6. impune habuit. Quam credeliter deinde in Sodomorum Gomorthæorumque territorio scruuit, adeo vt in ipsos etiam lapides animaduertit? Familiam tamen Loth nunquam potuit excindere. At post vitam hanc, vtrisque erit acutissimus, omniaque descendet & perdet. Figuras depromamus.

Voluit olim Dominus, Iosua Amale- Exod. 17. citis bellum inferre, victoriamque luculentam pugnaati concessit, eosdem tamen penitus excindi noluit, nec stirpis deleri: sed quadringentis post annis, Hebræorum iam regno stabilito, inque meliorem ordinem redacto, Sauli præcepit, vt Amalec deleteret, penitusque extirparet, vt ne ipsis quidem parceret animalibus: *percutite Amalec, & demolite vniuersæ eius, omniaque interficite à viro vsque ad mulierem, paruulum & lactentem.* Hic docemur, Deum saepe quidem in hac vita de nobis triumphum agere, deque vitis nostris victoriam referre, at penitus nolle perdere: sed vbi regnum Israël semel stabilitum fuerit, id est, vbi electorum regno cælesti inferendorum numerus completus, atque impiorum iniquitas ad summum iam venerit; omnia deleaturum, & ad ipsa vsque animalia vastaturum.

Saul cum armis grauatus innocuum Dauidem ad necem insectaretur, eique insidias strueret; Dauid semper ab eo fugit, & eius rabiem declinauit; dumque eum commode in spelunca occidere potuisset, supersedit, laciniam chlamydis præcidisse contentus. At cum Saul nihilominus in nefaria conspiratione machinationeque impia progrediretur: in montibus Gelboe vna cum filiis à Philisthiim fusus fugatusque inglorius occubuit. Idem prorsus hic agit Deus. Nam interea dum eum velut impij quidam Saules in hac vita, omnibus peccatis armati persequimur: nos ille quodammodo fugit, & abscondit se; & licet omni nos momento & nullo non loco, ad inferos posset detrudere, supersedit tamen, laciniam aliquam de chlamydis nostris, afflictionem temporalem immittendo, rescuuisse contentus.

tenus. At ubi nos in peccatis nihilominus inualefcere, inque via iniquitatis progredi confpicit: ad alterius nos vitæ montes & in vallem Iofaphat, quæ sunt velut montes Gelboe, quos nec ros nec imber misericordiæ irrigat, educens, in manus Philisthæorum infernalium, cuncto vanitatum nostrarum exercitu fufo fugatoque, nobisque & peccatis noſtris, quæ infelix animæ abortus ſunt, morti æternæ adiudicatis, tradet. Ad eo vt dicendum ſit, omnes omnino homines in altero mundo & in horribili iudicij die, hoc gladio interficiendos, & mox reſurrecturos, vt coram iudice hoc compareant, plenam operum ſuorum mercedem recepturi. Tantaſ porro hic horror & deſolatio erit, vt ſi vel ſemel eandem in mentem reuocarem ab omni proſus delicto vitam immunem traduceremus: *Memorate nouiſſima tua, & in ætcrnum non peccabû*, ait Sapiens: hac de re hodiernam concionem contexam, quæ duabus conſtabit partibus; prima de iis ager, qui in cruento hoc die iudicandi erunt, altera vero demonſtrabit, quo habitu & ſchemate reſurrecturi ſint, qui illuc venient: in quo ſi benignas mihi aures præbueritis, non mediocrem me vobis utilitatem & voluptatem allaturum confido.

Eul. 7.

In iudicio omnes homines colligentur.

Principio igitur dicendum eſt, in ſupremo illo iudicij die, omnes omnino homines, qui ſuperioribus ſeculis fuere, aut modo etiam viuunt, vel ad mundi conſummationem uſque futuri ſunt; vnum in locum congregandos: tam eos qui duabus annorum millibus in lege naturæ vixere, quam qui totidem annis in Moſaica & ſimul eos qui ſub lege Euangelica vixerint & victuri ſint. Hic omnem ſuam poſteritatem Adam conſpiciet, hic omnes ſuos agnoſcet Eva, poſteros ſuos Noë, ſemen ſuum Abraham, & filiorum ſucceſſionem, Iacob in duodecim diſperſitam tribus. ô numeroſam congregationem!

11. Illic comparebunt omnes qui Aſiam incoluerunt, omnes qui ſub torrida Africa plaga commorati ſunt, omnes quos diues Europa produxit, omnes denique quos vt ſuos America agnoſcit. Illic rationem reddituri

venient ex Oriente, & Occidente, ex Septentrione & Meridie, ipſi etiam Antipodes integro à cæteris diſcreti orbe. Ita namque id docet Euangelista: *Congregabuntur ante eum omnes gentes*; tam quæ Arcticum, quam quæ Antarcticum polum reſpiciunt, & quæ ultra fretum Gaditanum & Herculis columnas ſunt poſitæ. *Omnes gentes*. Hic aderit Æthiops vicino peruſtus ſole, & Indus orto iurare anhelantibusque etiamnum equis afflatus: hic aderit Scythæ & Sarmatæ Arctico frigore excoctus, & quicumque ſub occiduo cœli axe cadentem ſolem conſpiciunt. *Omnes gentes*. Gallus nimirum inconſtans & varius, Hiſpanus furuus, Italus duplex & iram fouens, faſtuofus Britannus, mobilis Belga, diſſolutus Germanus, ac denique perfidus Tartarus. *Omnes gentes*. Chriſtiani, inquam, pii; Iudæi ſuperſtitioſis carimoniis dediti, Proteſtantes ſectarij & hæretici, Græci ſchiſmatici, Turcæ Mahometis cultores, & Ethnici omnes idolis immolantes. ô ecquænam illa iuriſdictio! quam late patens diſtrictus! Paulus Apoſtolus, quem ſchola cœleſtis, teſte Eufebio Cæſarienſi, erudiuit, hoc confirmat: *Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, vt recipiat unusquisque prout geſſit in corpore ſuo, ſiue bonum ſiue malum*; id eſt, Quamprimum vt buccina ſignum dederit, cœli res omnes cœlo, dæmones inferno, purgandi omnes purgatorio, mortui denique ſepulchris egredientur: nam

*Tuba mirum ſpargens ſonum
Per ſepulchra regionum,
Coget omnes ante thronum.*

ô terribile tubæ ſignum! at terribilius multo eſt, quod Apoſtolus ait, *manifeſtari*; quo oſtendit, omnia tunc peccata & ſecreta cordium aperta & parentia fore. Neque enim tunc aſſumi poterunt ſicci folia ad peccati turpitudinem velandam, non erunt tum camelæ portaritij, quibus idola Laban auehantur. Sed tunc per parietem mortalis huius templi latentem introſum abominationes, toti orbi patebunt, & cordis adyta tunc cuius aperta erunt.

Tunc omnes ſimul Patriarchas vno in loco videre licebit, illic Prophetarum laudabilis

dabilis numerus, illic gloriosus Apostolorum chorus, illic candidatus Martyrum exercitus, illic candidata Virginum agmina, & vniuersa Angelorum militia comparebunt. Tres item illæ Hierarchiæ cœlestes, in tres legiones subdiuisæ, atque vnaquæque legio in varias turmas, manipulos, atque innumeros spiritus distincta. Nam, teste Propheta,

Iob. 25.

Dan. 7.

Exod. 14.

non est numerus militum eius: quorum non nisi per millia & myriades Daniel numerum subducit, Milia millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei.

Tunc erit, Auditores, exitus ille de Ægypto, quando nimirum corpora illa terræ visceribus egredientia, quæ tanto iam tempore in sepulchris gemuere, pelle & carne propria circumdata, iterumque redanimata, & rubrùm diuinorum iudiciorum mare tranare parata, partim quidem vndarum vorricibus abripientur, improborum scilicet, partim vero portum & fidam stationem attinget, id est, iustorum & electorum.

Matth. 25.

Tunc quoque parabola illæ Euangelicæ finem accipient & complebuntur, & imprimis illa de decem virginibus. Nam statim ut tuba insonuerit, iudiciumque indictum fuerit, virgines illæ, tam fatuæ quam prudentes, peccatores nempe & electi corpora sua, quæ per lampades designantur resument, & simul oleum, id est, bona opera: atque ita obuiam sponso, qui tunc instar Iudicis erit, procedent. Sed stolidæ illæ virgines, peccatrices scilicet animæ, oclusam inuenient ianuam, (ianuam misericordiæ gratiæque aditum intelligo,) nihil enim tunc amplius promere poterunt, & inutilis omnis erit pœnitentia. Virgines autem prudentes, id est, iusti recta ad æternæ beatitudinis nuptias cum sponso epulaturæ transibunt. Arque ita hanc parabolam interpretatur Sanctus Hilarius. Transeamus ad alteram.

Matth. 13.

Tunc quoque tempus messis vniuersalis adueniet; tunc mundi huius ager, bona semine iustorum & peccatiuum zizaniis confusus, falcem patietur: operarij namque, id est, Angeli, zizania primum euellent, id est, peccatores, eaque in fasciculos colligata

flammis perpetuis tradent: bonum autem virtutum semen, quod in iustorum animis excreuit, in cœlum, id est, in æternæ beatitudinis horreum congregabitur. Ecce tertiam.

Tunc erit etiam aduentus illius patrisfamilias, qui secessit in regionem longinquam, idque ipso ascensionis suæ die: in qua iam mille sexcentis propemodum annis hæsit. Interea vero nos hic velut seruos reliquit, omniumque nobis rerum & bonorum suorum, talentorum, inquam, crucis, mortis, passionis, gratiarum, omniumque meritum administrationem concredidit. At ubi reuersus fuerit, id est, ad iudicium venerit, exactam de omnibus ab vnoquoque rationem deposcet, adeo ut qui interea plurimum lucrifecerint: magis honoribus & diuitiis cumulandi sint: qui vero negligentes & inertes pecunias & talentum concrediditum absconderint, in tenebras exteriores præcipitandi. Tunc namque diligentibus & sedulis dicitur: *Euge ser. Iud. ne bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui. De inertibus vero & ignauis. Eij. ite Matth. 13. in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium.*

Tunc denique bonus ille Pastor, qui olim de se testatus est, *Ego sum pastor bonus*, circa mundi vesperam, oves ab hædis sequestrabit, hos à sinistris, illos vero à dextris constituens: id est, peccatores in æternam damnationem præcipites ager, iustos vero æternæ beatitudinis compotes faciet. Hæc tunc parabolæ, iam figuras aliquot deproamus.

Moyfes Hebraicum populum distinctus, sex tribus in monte Garizim collocavit, eos nimirum quorum patres è libris & honestis matronis nati erant, quales erant Lia, Rachel, &c. ut illic diuinam benedictionem perciperent: alias sex in monte Hebal consistere voluit, ut ibi maledictis & diris deuquerentur, quarum maiores libertini erant, & ancillis nati. Idipsum facturus est Moyfes noster Christus: omnes namque mundi nationes in valle Iosaphat, quæ haud procul à monte Oliueti sita est congregabit, & tunc sex tribus à dextris constituet.

Matth. 25.

Matth. 25.

Is. 6.

Gen. 2.

Gen. 21.
Luc. 16.

erit, Angelos videlicet, Patriarchas, Prophetas, Apostolos, Martyres & Virgines, qui omnes illustri & nobili stirpe prodierunt, vt coelestem illic benedictionem percipiant, *Venite benedicti Patri me: sed vero à sinistris: diabolos scilicet, ethnicos, Hereticos, Iudæos, nefarios Christianos, & infantes sine baptismo regenerationis mortuos; plebeias inquam & sordidas animas, mera peccati mancipia, & in triuio nata, vt in æternum condemnentur. Ite maledicti in ignem æternum.*

Legimus in Iosue, cum Leuitæ populum benedicere aut maledicere cuperent, omnem multitudinem circa arcam Domini in duas partes diuisam, & partem hinc, & partem illinc sterile: *Omnia autem populi & omnes maiores natu ducesque ac iudices stabant, ex utraque parte arca, media pars eorum iuxta montem Gariz in & media iuxta montem Hebal. Post hæc legit omnia verba benedictionis, & maledictionis & cuncta quæ scripta sunt in legit volumine. Docemur hic, mox, vt summus Iudex in die iudicii maledictiones vel benedictiones pronuntiauerit, omnes mundi homines in duas partes, in conspectu summi illius Præsidis, qui vera Arca fœderis est, diuisum iri, his ab vna, illis vero ab altera consistentibus. Ecce & alias.*

In ipso rerum primordio diuisit Deus lucem à tenebris. Ait Augustinus, hoc etiam de iudicio intelligi posse, quo angelos prauos à bonis, contumaces & præuaricatores à morigeris seiunxit. Equidem post tantum doctorem aliosque Patres sanctitate & doctrina illustres, putem hic etiam oblique extremum iudicium designari, quo Deus electos, qui sapius filii lucis appellantur, ab improborum colluue, qui tenebrarum filii sunt, aliquando separaturus est:

Nabuchodonosor potens ille Chaldæorum rex, elegit sibi in excidio Ierosolymitano, ex omni adolescentum numero, iuuenes pulcherrimos, in quibus nulla esset macula & moribus exculatissimos, vt regi deinde à mensa, à cubiculo & poculis essent, & quotidie coram eo apparerent: reliquam vero tur-

bam in Chaldæam abduxit, vt illic vincula sustinerent & in mancipia venundarentur. Ita quoque Deus, totius orbis princeps, in tristi magnæ huius ciuitatis, mundi scilicet, excidio, formosas electorum animas, in quibus nulla sit peccati contagio, sibi affumet; quo in palatio semper deseruiant, & diuinitatis suæ maiestatisque beatitudine fruantur: reliquos autem in captiuitatem abducat, & carceribus Satanicis, id est, æternis, mancipabit. E quibus omnibus efficitur, omnes omnino defunctos sepulchris egressuros, & omnes mundi nationes antequam apparituras.

III.

O infinita & immensa virtus! Quid: ferre potest aut credi, corpora illa, quæ iam à quatuor aut quinque annorum millibus in cineres & putredinem redacta sunt, iterum victura, locutura, ambulatura? corpora inquam, quæ vorticibus marinis absorpta sunt, vbi à piscibus deuorata, qui deinde ab hominibus homines vero à bestiis consumpti sunt, quæ deinde in putredinem conuersæ: Quid ni? quæ enim tu, ô humana curiositas, fieri non posse putas potentia diuinæ facillima sunt. Et sane multo facilius est, putre corpus in pristinum statum reformare, quam nouum aliquod ex nihilo, nulla parata materia condere. Hinc Dauid, *Custodit Dominus omnia ossa eorum, vnum ex his non conteretur, nec amitteretur.*

Creator ipse Ezechieli Prophetæ hoc ad oculum demonstrauit; duxit enim illum in campum mortuorum ossibus opplentem; & ait, *Putasne viuens ossa ista: & vt dictum factum est, ecce accesserunt ossa ad ossa, vnum quoque ad iuncturam suam & vidi, & ecce super ea nerui & carnes ascenderunt, & extensa est cutis in eis desuper: & ingressus est in ea spiritus & vixerunt, steterunt quoque super pedes suos exercitus grandia nimis valde.* Dic veritatem Prophetæ, an non & nos hinc erudimur, & post nos, vniuersa hominum posteritas; omnes illos mortuos qui modo in cæmeteriis sepulti iacent, in magno iudicii die, resuscitandos, pelle & carnibus vestiendos, ac rursus animandos: & quidem sine vlla exceptione; omnes enim iterum solis lumen intuebuntur rediunt:

Ion. 2.

diuini : Ad imitationem scilicet Ionæ Propheta, hic namque cum triduo in ceti aluo captius fuisset, sospes & incolumis est egressus, eque duplici custodia ventris & Oceani, liberatus. Mundus hic, Auditores, vt hoc proposito nostro adaptemus, turbulentus quidam Oceanus est, terra Cetus : eius autem vtero & visceribus infiniti Ionæ, id est, mortuorum corpora, salui & integri prodibunt, in alterius vitæ littus eieci, vt æternæ beatitudinis portum intrent, vel ad scopulos allisi æternæ damnationis naufragium incurtant.

Dan. 14.

Dan. 3.

Daniel in lacum leonum coniectus, viuacior & vegetior exiuit, quam intrauerat. Tres illi Hebræorum pueri in fornacem Babyloniam detrusi, cunctis stupefcentibus, illæsi, & nec ambusti quidem, egressi sunt. Ita quoque ex inferioribus mundi huius carceribus, elementorumque camino, non sine miraculo, diuina similiter hic cooperante potentia innumeri mortui exhibunt, vt coram iudice se fistant.

Exod. 17.

Moyles virga petram Sinaiticam percutiens, magno totius populi stupore, eadem aquam elicuit: quod prodigium Dauid Propheta diu post ruminans dixit: *Qui conuertit petram in stagna, & rupem in fontes aquarum*: Non secus est, summo illo Deo potentia suæ virga feræ illas sepulchrorum petras solummodo tangente, infinita eisdem corpora, præter omnium Philosophorum opinionem & commune eorum placitum, (*A priuatione ad habitum non datur regressus*), & vulgi iudicium, (quod ait: *Putasne mortuus homo rursus uiuat.*) egredientur. Hoc ipsum tu olim ô Iob confessus es, *Et rursus circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum saluatorem meum, & post te Euangelista. Congregabuntur ante eum omnes gentes.*

Psal. 113.

Psal. 113.

Iob. 14.

Iob. 19.

Matth. 25

Isa. 13.

Vere omnes Cui sententiæ Isaias etiam adripulatur, *Visitabo super orbis mala, & contra impios iniquitatem eorum*: non ait, super mala Iudæorum, gentilium, Christianorum, sed in genere, *super orbis mala*: quæ Paraphrastes Chaldæus ita interpretatur, *super habitatorum urbis mala*. Vnde apparet, omnes omnino homines hic apparituros, vt de nefarie vel

bene actis mercedem recipiant. Omnia quoque hic delicta disquirentur, & rigidissime punientur: hic habebitur quæstio de Antiocho Epiphane & Eupatore; qui variis Iudæicam gentem modis afflixere: hic punietur factus & arrogantia Iuliani Apostatæ, qui primus à morte Pertinacis auro sibi & largitionibus ad Imperium viam struxit: hic redarguetur intolerabilis illa Ioannis Constantinopolitani Patriarchæ superbia & ambitio, qui primus schismatis, quo Græci etiamnum infecti sunt, auctor exstitit, ac primus sibi Vniuersalis & Oecumenici nomen, soli Rom. Pontifici diuina concessione debitum, vturpare ausus fuit. Atque hoc est quod Propheta ait: *Super orbis mala.*

Certo namque certius est, omnes ad iudicium venturos, mutuos omnes vnico momento resurrecturos: vix enim iudicium fuerit indictum, quin omnes mox beatorum animæ cælo descensuræ sint, damnatorum vero inferno egressuræ, suis vt corporibus rursus coniungantur, quorum cineres & pulueres hinc inde sparsi Angelorum ministerio in vnum coaceruabuntur: illæ quidem vt corporibus suis cælestem gloriam communificent, quæ olim ærumnarum poenarumque socia exstiterit: hæc vero, vt infausta ac misera corpora secum ad inferna rapiant, quoniam illa in peccando auxiliata sunt. Hæc porro inter vtraque erit differentia, quod hæc quidem deformia, fœda, visuque horrenda & monstrosa futura sint, electorum vero pulchra, agilitate, subtilitate, splendore & impossibilitate dotata. Innuere id videtur Apostolus dicens: *Canente tuba mortui resurgent incorrupti.* Quod figuris aliquot notius faciam.

Esther, quæ tenuiter apud Mardocheum educata erat, cum in Assueri potentissimi regis coniugem adoptata esset, ita disponente sorte & superis, haud ingrata in benefactorem exstitit, sed suæ felicitatis participem reddit: siquidem eum morti, ad quam cum vniuerso Iudæorum populo Aman inuidia condemnatus erat, eripuit, purpura & cocco vestiuit, & secundum à Rege

Regem in aula Perfarum fecit: adeo ut qui vili prius membra sacco & cilicio cooperuerat, auro & murice regio indutus fuerit. Quam præclara sub hacce figura latitant mysteria! Per coniugem hanc regiam, intelligamus animam, quæ à primo creationis suæ tempore, in miseri huius corpusculi velut pauperis Mardochei tugurio ac familia educata, cœlestem deinde gratiam adepta, & ad gloriæ coronam euecta, ne ingratiam se erga nutrium suum (corpus inquam suum, quod tot olim pœnis, ærumnis, austeritatibus, mortificationibus, pœnitentiisque ipsa afflixit) exhibeat, melioris id fortis suæ particeps reddet: ideoque vitam ei immortalitatem & impassibilitatem datam, conseruabit, regioque id schemate iuduet, cum vestibus gloriæ, claritate inquam, subtilitate, incorruptioneque, ipsum circumdabit: adeo ut quod vili prius & lacero sacco in sepulchro indutum fuit, auro & gemmis renitens, regificoque habitu amictum, resuscitandum sit. Ecce & aliam.

Dauid quamdiu patris greges custodiebat, & Goliadas ei expugnandus restabat, pastorio & vili habitu indutus fuit; sed postquam ex agro in urbem commigravit, victoriamque aduersus Goliadam obtinuit, & regalibus vestibus ipsius scilicet Saulis paludamento circumdatus fuit. Docemur hic, quamdiu miserum hocce corpus in vitæ huius agris commoratur, suisque greges, id est, sensus & facultates aliasque potentias propemodum brutales pascit, & ingens mundi gigas adhuc restat debellandus; plebeio amictu, scilicet mortali, morbis obnoxio, passibili & corruptibili, indutum esse, & mendico & inope parum aut nihil differre: sed nouis, mox ut rusticitatem exiit, deque inimicis victoriam retulit, exuuiis rutilatum, splendidum & nitidum futurum, & ad instar regis alicuius induendum. Ita id namque prædixit Psaltes, *Consedisti saccum meum & circumdedisti me lætitiâ.* Id est, scio Domine, in magno illo resurrectionis die è lacero hoc & vili corpusculo, aliud te nouum paratum indumentum; ut, scilicet, vilibus, quibus modo circumdatum est panniculis,

Tom. 4. Bess. Aduent.

abiectis, pretioso habitu & regio schemate resulgeat.

Sed quid: ad alteram iam orationis partem deueneram, & ignorabam: ipse scilicet vestimentorum fulgor & nouitas extram tam me abriperat.

Dico igitur, uti & prius pluribus dixi, supremo illo & vere metuendo die, omnes omnino homines coram summo tribunali apparituros: stabilit hancce meam sententiam certissimam calculo suo Paulus, *Omnes, inquit, stabimus ante tribunal Christi, ut & alibi, Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, & quia nemo excipitur, aut excusationem poterit prætexere, dixit oportet, ait etiam nos, quia omnes in persona illic comparebimus, nec procuracionem vllus mittere poterit, aut negotia afferre ob quæ excusetur. Omnes denique quoniam tam reges & Imperatores, quam plebei & ignobiles hic citabuntur. Sed nõ eadem omnium erit facies & habitus; peccatores enim apparebunt terri, deformes, & horridi, puluerulenti; electi è contrario, rutilantes, nitidi, splendidi, atque instar siderum solisque radiantibus: O dignum notatu discrimen, quod egregiis iam conceptibus decorabo.*

Rebecca filia Batuel, neptis Nachor (qui fuit frater Abrahamæ) vxor Isaac, geminos eodem partu effudit, Iacob & Esau, sed moribus inter se dissimillimos; hic namque instar vrsi pilosus erat & horridus; ille vero leuis & mollicellus. Ita quoque ex eadem valle, velut vterque, magno illo iudicii die, duo fratres vterini egredientur, iustus nimirum & peccator, sed qualitatibus inter se penitus differentes: erit ille pulcher & delicatus; hic vero deformis & horridus. Huc quoque facere videntur ea quæ Psalmographus in initio Psalmorum scripsit, *Non sic impij, non sic, ideo non resurgent impij in iudicio, neque peccatores in concilio iustorum:* id est, cum gloriosis & splendidis iustorum corporibus, ecce & alium.

Eadem fornace egrediuntur prunæ ardentes, & carbones atrii. Ita ex ardente diuinorum iudiciorum fornace corporea iustorum velut scintillæ viuæ (tamquam scintilla

an arundinato discurrunt,) egredientur, & simul impiorum, qui sunt veluti carbones mortui (*sicut carbones ad prunas, ait sapiens.*)
Prov. 26. Sed multo id apertius Ieremias inauit in Threnis, *Denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis: adhaesit cutis eorum ossibus, aruit, & facta est quasi lignum.*

Gen. 47. Vidit olim Pharaon vno in prato septem boues pingues, obesos, torosos, & bene compactos, alios item septem deformes, & macilentos, qui vix præ macie ossibus hærebant. Scio Iosephum somniorum interpretem de septem fertilitatis annis, & totidem sterilitatis, qui Aegyptiis imminabant, id exposuisse. Sed quid non posset hoc (vt scriptura fecunda est & circumdata varietate) ad nostrum propositum detorqueri? scilicet eadem valle Iosaphat, quæ velut pratum futura est, egressura, non quidem septem, sed infinita (ita namque septenus numerus in sacris litteris sæpe capitur) corpora macilentata, deformia, hispida; horrida, inculta, qualia futura sunt impiorum, & totidem nitida, pulchra, pingua & visu iucunda, id est iustorum, & ad æternam gloriam destinatorum.

Ecquod tunc erit iustis gaudium, Auditores, ecquæ lætitia ac iubilus, quando splendida illa anima, diuinis doribus insignita corpus iterum redamabit? Quæ signa erit exultationis? quibus eam verbis corpus allocuturam putamus? his credo vel similibus: Huc accede o ter beatum corpus, accede carissima & indiuidua sociâ, intra in gaudium Domini tui, mecum esto hæres cœlestis gloriæ & beatitudinis, & particeps gaudiorum exultationisque, vt & dolorum fuisti, *Vna. patiens, vnaque gloriam suscipiens cum collega corpore, ait apud Oecumenium in Comment. Methodius.* Sed quoniam gaudio perfundentur, quantam dulcedinem intrinsecus corpora sentient, quando sibi sepulchris egredientibus adfate videbunt Angelos, qui magno amoris & benevolentia signo se amplectentur & stringent, atque his vel similibus verbis alloqueantur? Venite electi venite

benedicti, venite cœli & cœlitum delicia, venite, quoniam ita æquum est, venite & audite sententiam quam pro vobis iudex noster hodie pronuntiabit.

Numquamne vobiscum perpendistis gaudium illud Patriarchæ Ioseph, quo peritus est, quando duobus annis in carcere Aegypto transactis, eodem eductus purpura indutus est, coram Pharaone in gloria stetit, & totius Aegypti Dominus est constitutus? Porro ipsa beatorum lætitia exultatioque longe, mihi credite, maior erit; quando nimirum ab Angelis è terræ viscèribus, in quibus tanto tempore lætitarunt, educti, gloriæ habitu circumdabuntur, ante Deum apparebunt vt principes, & in regno cœlesti æterna beatitudine perfundentur. *Posside. Matth. 25. paratum vobis regnum à constitutione mundi.*

Contra vero quantum erit impiorum tormentum, quis dolor & cruciatus, quando infelices illæ animæ corpus reperere coactæ lamentabuntur & ingemiscunt? Eheu maledicta, inquit, corpora, maledicta dies, quæ esse cœpimus: propter vos æternis, eheu! modo supplicis addicimur. Sis igitur particeps poenarum & cruciatuum perfida caro, quæ scelorum & peccatorum sociâ, & administra exististi. Toties, o maledicta lingua, proximi tui famam denigrasti: toties, o infelices oculi, volupratum mearum prorenera lasciuo intuitu fuisti: lute igitur modo supplicia, impudicitia vestra mercedem accipite. Quomodo vero metuent & tremant; quomodo aestuabunt, quando lateri imminentes videbunt satellites illos infernales, tortores illos immaniſsimos? Nullum siquidẽ tunc iis aliud supererit folamen, quæ lamentari, & orare vt à montibus obrui possint. *Tunc incipient discere montibus, Cadite super nos: & collibus: Operite nos.*

At soli iusti hic exultabunt & plaudent (*latabitur iustus cum viderit vindictam*) mirabilisque hic rerum fiet conuersio. nam qui seipſos hic diudicarunt & examinarunt, nudipedes fuerunt, aspero membra cilicio domuerunt; tunc gemmis & auro rutilabunt: qui vero in purpura & byſſo superbierunt, ge-

nio & ventri indulserunt, molli in pluma dormierunt; laceri tunc & pannosi, Iroque superiores, & maxime infames erunt. Quod ex verbis illis Iob elicui: *Cunctis diebus nunc mihi, expecto donec veniat immutatio mea.* Id est, scio vitam hanc Domine in aliam commutandam; scio etiam eos, qui hoc in mundo sericum, byssum, coccum induti Reges imitantur, in altero nudos, inopes ac velut mendicos fore: qui vero hic miselli videntur, miseris & ærumnis oppressi gemunt, in sordibus mundi huius iacent, in altero instar Principum futuros. At, quod me in hisce meis calamitatibus & ærumnis consolatur, est, quod sperem eas in meliorem lætoremque aliquando fortunam commutandas.

Noli, quasi de te solo loquens, dicere ò Iob, *immutatio mea*; sed dic: *immutatio nostra*. Erit enim renouatio quædam vniuersalis & metamorphosis toti adeo orbi communis, cum omnes coram iudice hoc gentes congregandæ sint. Quanta, Deus bone, hic tunc hominum turba ac multitudo colligetur; illic omnes mundi nobiles, Ecclesiastici, & mechanici conuenient! Erit tunc quoque vniuersi orbis descriptio, non quidem sub Augusto Cæsare, sed sub regum Rege Iesu Christo. Sed quoniam in loco omnibus hæc multitudo congregabitur, quoniam in angulo, quo mundi cardine concilium illud generale peragetur?

V. Quo in loco iudicium futurum sit. Prophetæ id aperte dixisse visi sunt. Ioël enim, qui sub initio principatus Manassis floruit, & Ierusalem à Babyloniis diripiendam præuidit, aperte demonstrat, haud procul ab vrbe Ierosolymitana, iuxta montem Oliueti, congregationem hanc gentium fore; *Congregabo omnes gentes, & deducam eas in vallem Iosaphat, & disceptabo cum eis ibi.* Eundem etiam locum Apostolis designarunt Angeli, vt in Actis legimus, cum dixeret: *Hic IESVS, qui assumptus est à vobis in cælum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum.* Constat autem Christum è monte Oliueti cælos petiisse haud procul à valle Iosaphat, (quæ vox Hebraice sonat iudicium,) sequitur itaque, eodem illum lo-

co ad iudicandum venturum. Cui opinioni suffragatur S. Hieronymus in tertium Iobis caput commentatus; nec non Chryl. *Serm. de stomacho, cuius hæc sunt verba: Vallis est qua pœnit. 10. 5. dicitur Iosaphat, in qua iudex cælestis populos discuti, & omnes gentes examinat.* S. Thomas In 4. sententia vero aperte id è Scripturis diuinis putat *dist. 48 q. 4.* posse colligi, & imprimis è verbis illis Angeli superius recensitis, Actorum r. è quibus probatur, CHRISTVM haud procul à monte Oliueti ad iudicandum descensurum, quemadmodum & illinc ad cælos in gloria triumphator ascendit. Deinde è verbis Psalmistæ: *Deus autem Rex noster operatus est salutem in medio terra,* id est, Ierosolymæ; quæ iuxta Iosephum, libro 3. de bello Iudaico, cap. 3. Hieronymum in 5. caput Ezechielis; Hilarium can. 35. in Matth. Cyrillum Hierosolymitanum Carech. 13. & venerabilem Bedam, de locis Sanctis cap. 3. aliosque magni nominis auctores, in medietate orbis sita est. Atqui vniuersalis adeoque omnium salus in extremo illo iudicio fiet; ergo iudicium in mundi medio, circa Ierosolymam, in valle Iosaphat peragetur. Porro nemo sani iudicij dixerit, hoc de primo Christi aduentu debere intelligi; vbi enim Vulgata verit, *operatus est salutem.* Hebræa habent, *Iosaphat,* id est, *salutes;* de secundo Domini aduentu id intelligendum esse, manifestum fiat, in quo cum de corporis, tum de animæ salute agatur.

Deinde, præterquam quod sacris id testimoniis proberetur, rationibus id etiam variis euinci potest, nimirum quod locus ille huic rei maxime quadret. Primo, quia valles hæc in medio terræ est, & eiusdem quodammodo centrum. Quandoquidem igitur misericordie iudicium in centro terræ factum est, iuxta Psalmistam: *Rex autem non solum ante sacula operatus est salutem in medio terra; æquissimum quoque erit, vt in eodem & iustitiae iudicium peragatur.* Secundo, ait Matthæus, iudicem hunc Angelos emisurum, qui à quatuor mundi plagis electos congregaturi sunt: *Et mittet Angelos suos cum tuba & voce magna; & congregabunt electos eius à quatuor ventis, à summis cælorum usque ad terminos eorum:* facillima porro congrega-

congregatio ex angulis & extremitatibus ad medium fieri solet. Equum est igitur & rationi maxime consentaneum, iudicium vt in mundi medio instituat. Tertio, Domini gloria & triumphus quo maior sit, par videtur & æquum, illo in loco ab eo homines iudicari, in quo ipse ab hominibus olim iudicatus & condemnatus fuit. Et sane maior, mea quidem opinione, magno alicui principi, summa cum infamia regno à suis exacto honor videtur, in illud ipsum regnum denuo magna cum gloria restitui, quam aliud hereditario iure, aut dono à quoquam accipere. Ita quoque rationi consentaneum videtur, Christum, qui natura totius vniuersi Rex est, cum Ierosolyma, quæ regni eius metropolis est, & optimo ad eum iure spectat, expulsus sit, eodem reuerti, inque pristinum regnum summo cum honore & gloria, vnde eiectus olim fuerat, restitui. Porro in medio mundi condemnatus, in crucem actus, & regno priuatus fuit, quamobrem necesse est, vt ibidem velut iudex & rex gloriosus appareat.

Quarto, videtur vallis hæc à longo iam tempore cælitus destinata, in qua iudicium illud vniuersale institueretur, velut locus Deo ad inimicos, id est, peccatores redarguendos, castigandos, & confundendos accommodatissimus. Loca namque in quibus mortem & passionem pertulit, sanguinemque pretiosum effudit, iis ostendendo, dicit, Videte ingrati, urbem illam Bethleem, in qua vestri causa intempesta nocte natus sum, & in præsepio reclinatus: videte desertum, in quo pro vobis quadraginta diebus ieiunavi: videte templum, in quo toties ad sudorem vsque in peccata vestra debachatus sum, vos coargui, legemque Euangelicam & perfectionis viam edocui: videte montem Oliueti, circa quem latronis instar vinculis alligatus fui & comprehensus: videte ingrati & perfidam illam urbem Ierosolymorum, in qua delusus & opprobriis saturatus, flagellis cæsus, & ad mortem inique fui condemnatus: Videte denique Caluarie montem, in quo mortem subij, sanguinem pro vobis ef-

fudi, & iliadem malorum cruciarumque perpellus sum: ô in-properia intolerabilia!

Refert Plutarchus Manlium virum generosum, & victoriis plurimis nobilem, sed ob nescio quod facinus in Rempublicam admittum morti adiudicatum, cum ad supplicij locum traheretur, atque eminus saxum Tarpeum & Capitolium conspiceret, è quo Gallos Senones olim depulerat, vitamque discimini exposuerat, iudicibus id monstrasse, atque ita eorum ingratitude reprehendisse, suaque in Rempublicam collata beneficia exaggerasse, vt eum supplicio addicere ausi non fuerint, sed indemnem dimiserint. Hoc quidem apud Ethnicos; sed quænam erit illa infamia & confusio, quando iudex ira iustissima incensus, summa cum maiestate, omnibus comitantibus Angelis, ad locum, in quo olim mortem & passionem pertulit, veniet, atque iis à quibus olim condemnatus fuit, loca demonstrabit, velut noua quædam Capitolia, in quibus strenuus ille Manlius pro eorum salute tot discrimina adiit? His igitur improperis optime vallis hæc Iosaphat conueniet, in qua omnes gentes ante ipsum congregabuntur.

Quid? omnesne hic congregabuntur? Quomodo hoc fieri potest? vallisne hæc tot myriades hominum capit? Qui hoc fiet? Vltimus homines ne tende ô humana curiositas, hocque indagare noli. Quomodo credas, tot animalium genera diluuij tempore in Arca Noë potuisse contineri? Ad hæc, qui fieri posse putas, vt tot damnatorum corpora post iudicium inferni angustiis coarctentur, in quibus tamen extreme & in vltimis etiam pedum manuumque articulis ex cruciabantur, atque acerrimum ignem sentient? Hic autem vos scire velim, vt obiter dicam, in generali hac hominum congregatione, elegantem agilitatem aliasque dotes supernaturales, quibus dotata erunt, in aëre volatura, atque ad instar aquilarum in altum se libratura. Est hoc Apostoli iudicium: *Deinde nos qui viuimus, qui relinquitur, simul rapiamur cum illis in nubibus obuiam Christo*

in aëra. Damnatorum vero forsitan Deus infinita sua virtute ita coangustabit, vt nulum horum occupent; vel erit illic forsitan corporum in se inuicem penetratio: itaque ante eum congregabuntur omnes gentes.

Eritne igitur iudicium hoc vniuersale? omnesne ante tribunal hoc comparebunt? quid Angeli hic opus habent iudicari? Quid a longo iam tempore damnati, & diaboli hoc egent iudicio? Quid nisi Scriptura falli nequit, dicens: *omnes congregabuntur*; Angeli quidem, vt accidentalem quandam mercedem, idque propter sollicitudinem & curam, quam in hominibus seruandis habuere, recipiant: diaboli autem, vt noua quedam supplicia, propter infinitarum animarum ruinam, quas præstigiis & tentationibus suis ad inferos traxere, sustineant. Testem hic habeo Paulum, *Nescitis quoniam Angelos iudicabimus?* id est demones. Damnati hic quoque iudicabuntur, non quod eorum scelera hic denuo examinanda & discutienda sint, nam, *qui non credit, iam iudicatus est*: sed quod hic condemnandi sint, eo modo quo ij, qui Reipublicæ interitum moliantur, & aduersus eandem conspirant, qui prius ad necem rapiuntur, quam eorum causa ad iudicium veniat subfella. Atque ita dicendum, omnes omnino homines ante iudicem hunc comparituros.

Porro egregiam iudicandorum distinctionem ponit Magister Sententiarum, quam ex Sancto Gregorio hausit: *Alij, inquit, iudicantur, & pereunt, alij non iudicantur, & pereunt, alij iudicantur, & regnant, alij non iudicantur, & regnant*; quod repetit & Richardus de Sancto victore, sed aliis verbis: *Sciendum est autem, quod quatuor sunt genera hominum, iudicati & damnati, iudicandi & damnandi, iudicati & saluati, iudicandi & saluandi.*

VI. Num paruuli ante baptismum mortui hic apparerunt sint?

Quid vero dicemus de paruulis, qui nondam nati in vtero materno suffocati sunt; quid de iis qui sine circūcisione in Lege Moisaica, aut sine baptismō in lege Euangelica mortui sunt? intereruntne omnes iudicio huic? anæ data sententia condemnabuntur?

Perplexæ hæc quæstio est, de qua plures merito, variis allatis rationibus, dubitant, eamque in controuersiam vocant.

Prima dubitandi ratio hæc est. Scriptura cum de iudicandis agit, non nisi bifariam eos distinguit, aliquos scilicet à dextris collocat, quos per agnos designat; aliquos vero à sinistris, quos per hædos denotat. Paruuli autem neutris horum annumerari debent, nec cum illis ad dexteram collocari, cum diuinam maiestatem propter originis noxam, cuius rei sunt, intueri non mereantur: multo vero minus cum his ad sinistram, cum nullum crimen actuale commiserint, ac proinde ab omni sensibili pœna immunes sint.

Secunda. Neutra quoque sententia, quam Iudicem tunc darurum Scriptura tradit, in eisdem quadrare poterit: neque enim damnari poterunt, quod opera misericordiæ, vt damnati facere neglexerint; nec etiam mercedem propter eadem, vt eiekti, recipere: quippe qui numquam vixerint, vel si vixerint, ad ætatem non peruenerint, in qua eadem exercere potuissent. Non sunt tamen plures quam duæ sententiæ, & neutra harum in eos quadrat: ergo iudicio huic vniuersali in quo de admittis criminibus, virtutibusque omittis disceptabitur, non intererunt. Ecce & aliam.

Daniel Propheta cum de iudicio & resurrectione mortuorum ageret, scribit plurimos qui modo in sepulchris dormiunt in funesto illo die resuscitandos, hos quidem vt vitam æternam ingrediantur, illos vero vt ignibus sempiternis addicantur; *Multi de his qui dormiunt, euigilabunt, alij in vitam æternam, alij in opprobrium.* Et quoniam dicit multos, & non omnes, credibile est aliquos non resuscitandos, nec ad gloriam, nec ad supplicium: at inter hos quosnam numerare melius possemus quam paruulos? Deinde, innocui illi paruuli cœlestis gloriæ participes esse nequeunt, quia baptismō carent, nec ad infernalium supplicia detruendi, vt pœnam sensibileram patiantur, quæ non nisi ob crimina actualia infligitur. Cum igitur iudicium non nisi de cœlesti gloria beandis, aut infernum adituris habendum sit, sequi-

tur paruulos in hoc iudicio diiudicandos non esse.

Paruulos
mortuos
sine bap-
tismo veri-
simile est
re surre-
cturos.
Apo. 20.

Matth. 25.

Rationes hæ validæ quidem & firmæ videntur; credibilis tamen est eos cum cæteris resurrecturos, & non secus ac cæteros iudicandos. In hoc inclinare videtur Scriptura; Ioannes enim in Apocalypsi de iudicio loquens ait: *Et vidi mortuos magnos & pusillos stantes in conspectu throni.* Per pusillos hos quid vetat intelligere paruulos in vêtre matris extinctos? Legitur adhæc in Euangelio: *Congregabuntur ante eum omnes gentes;* nam si aliqui iudicio huic non interessent, frustra omnes hic legeremus. Eiusdem opinionis est & D. Thomas, duabus potissimum nixus rationibus, iisque irrefragabilibus, quarum hæc prima est. Ad hoc generalis omnium resurrectio necessaria videtur, vt qui resurgunt, mercedem, aut pœnam iuxta merita, vel demerita recipiant; at omnibus in genere debetur merces, aut supplicium, tum ob merita, vel demerita propria, tum aliorum; inter quos numerare etiam possumus paruulos, qui debita patris sui Adam nondum penitus persoluta persolvere cum cæteris etiam tenentur. Necesse est itaq; eos vna cum cæteris resurrecturos, & coram iudice apparituros, vt ab eo sententiam condemnationis recipiant.

Rom. 5.

Alteram hanc statuit. Gratia Iesu Christi infinitis partibus maior est atque efficacior ipso peccato Adami, vt Paulus ad Romanos pluribus indicat: atqui peccatum patris Adæ ianuam morti aperuit, quæ exinde in omnes pertransiit: Christi vero meritum resurgendi initium dedit. Necesse est igitur, omnes à morte ad vitam resurgere, & iudicio huic interesse, vt ita Christi meritum omnibus resurrectionis gratiam largiatur, quemadmodum primi parentis & peccatoris delictum omnibus mortem & damnationem attulit. Sequitur hinc igitur, paruulos ad iudicium venturos, & Euangelistam verum dixisse dicendo: *Congregabuntur ante eum omnes gentes.*

Quis erit tunc dolor miserorum illorum parentum, patrum, inquam, ac matrum, qui procurato infantium abortu, vel nimia sua

negligentia, eos, non accepto baptismi aduersus originale peccatum remedio, extincti passi, in causa fuere, cur in æternum diuinæ maiestatis conspectu priuentur? Tuac nimirum sortem suam deplorabunt, tunc errorem seculicet agnoscent. An non graue fuit Ezechie Regi audire, filios in captiuitatem Babylonicam trahendos, & inter regios Eunuchos connumerandos? sed maior profecto patrum horum erux erit, cum, non dico audient, sed oculis suis coram videbunt, liberos in æternum Dei confortio priuandos, & instar Eunuchorum & mancipiorum in sempiternum, in aula Ditis, qui verus Babylonis, id est, confusionis Rex est, habitaturos? Neque enim dicere poterunt, vt Iob olim amissis liberis: *Dimitte me, vt plangam pusillum dolorem meum;* nec ad imitationem Dauidis mortuo paruulo è Bersee nato, facis & cineribus sese cooperient; septemque diebus plorabunt, sed luctus erit perpetuus, nulloque vniquam æuo terminandus, quod sciant nulla se illis ratione posse succurrere. Vere igitur vos infelices ô innocui! ac plurimis fors vestra lachrymis deploranda est. Concludemus igitur, vos hic vna cum cæteris hominibus apparituros, & verissimam Euangelistæ sententiam esse: *Congregabuntur ante eum omnes gentes.*

Sed iam frena orationis contrahenda finisque dicendi faciendus. Recordamini igitur, Auditores, nouissima vestra, recordamini, inquam, omnes coram iudice hoc comparituros, iudice seuerissimo, strictissimo, qui delicta etiam vel minima discernet, & à nemine datis muneribus corrumpi poterit. Cogitate, necesse esse, vel ad dextram, vel ad sinistram collocari, inter electos, vel reprobos constitui, salutis æternæ, vel damnationis interminabilis sententiam audire; quam si assidue mente cogitationeque pertractaueritis, facile vos à peccando continebitis.

Tu vero vniuersalis ac summe hominum, Angelorum, ac dæmonum iudex, nouissimum memoriam, ac iudicij huius rigorem animæ nostræ laminæ profundissime insculpe. Deinde præsta, vt, quando ad iudicium

ueeris,

venereis, & generalem hunc conuentum celebraris, ab hœdis sequestrari, in dextra parte consistere mereamur: vtque corpora hæc nostra sepulchris egressa; pelle propria conuicta, ossibus compacta, animaque denuo subintrante redanimata sint, vt ipse olim promissisti, instar solis rutilantia, instar stellarum rerumque cœlestium incorruptibilia, denique gloriæ cœlestis gaudiique participent, vt olim dolorum & ærumnarum participarunt; & quoniam, ô Iudex maxime tremende, summæque maiestatis, omnes in valle Iosaphat, loco ad iudicium hoc peragendum peridoneo, comparere necesse est, nobis hoc, obsecro, bene cedat, vt, postquam lætam pro nobis sententiam tuleris, in vitam æternam, quæ vltima & summa felicitas est, ingredi valeamus; cuius nos compotes reddat, qui viuunt & regnat, in sæculorū læcula, Deus. Amen.

FERIA SEXTA.

DE EXAMINE QVOD IN IVDICII die instruetur.

Partitio.

- I. De memoria præteritorum & futurorum usurpanda.
- II. De personis iudicii.
- III. De horrendo rigore iudicij.
- IV. De libris aperienda.
- V. De examine iudicij.
- VI. De peccatis nudandis.

Memorare nouissima tua, & præsertim seuerum examen quod in iudicio habebitur, & in æternum non peccabis. Eccles. 7.

FIGVRA.

Duos quidam paterfamilias, relicta domesticis omnium rerum & facultatum administratione, thesauroque iis ad negotiandum, interea dum abesset concredito; abiit in regionem longinquam, procul à domo & patria. Post longum deinde temporis spatium reuersus vocauit ad se seruos, rationemque

ab iis traditæ pecuniæ postulauit: singulorū vero rationibus diligenter examinatis, quos fideles & industrios in negotiando reperit, præmiis amplissimis affectos & laudibus; se dimisit: quos autem rerum suarum negligentes & socordes nihil fecisse lucri comperit, acriter correptos crudelibus & æternis suppliciis addixit. Veritas parabolæ huius visceribus conclusa, hæc est; Dominum scilicet nostrum Iesum Christum, hominem illum patremfamilias, opulentum vt qui maxime, in die ascensionis ad cœlos, è mundi huius domo exiisse, vt in longinquam regionem secederet: in qua cum iam propemodum mille sexcentis annis hæserit, relictis interea nobis qui natura eius serui & subditi sumus, gratiarum suarum thesauris, sanguine inquam pretioso; cruce, meritis: tandem aliquando, cum tempus superna dispensatione præfinitum aduenerit, reuersurum vt rationem nobiscum ponat: & quos tunc reperit, concreditis talentis bene & debite vsos esse, æternam illis beatitudinem in mercedem & compensationem collaturum: quos vero inuenerit datam gratiam male impendisse, acriter castigaturum, perpetuoque incendio mancipaturum. Et paucis vt complectar, delineatum hic & rudi quadam Minerva adambratum videmus examen illud, quod in extremo iudicio Iudex ille vniuersalis instituet; examen illud nouum, inauditum, strictissimum, in quo vix iusti ad obiecta poterunt respondere. Ipsum porro lætius deducturus sum præsentis horæ spatio, si solitum S. Spiritus auxilium, Mariaque aduocata nostra patrocinium non denegent. Angelicam idcirco omnes salutationem repetamus.

AVE MARIA.

Decuit olim Pythagoras, duorum potissimum temporum homini rationem habendam, temporis nimirum matutini, quo quid toto die agendum sit prospicere oporteat; tum vespertini, quod quid eodem actū suavit Pythagoras. Idem vt faceremus monuit nos hisce verbis. Seneca: *Animus quotidie ad rationem reddendam.*